

Bruggen kanaal Almelo-De Haandrik

Het kanaal Almelo-De Haandrik in Overijssel staat voor een ingrijpende opknapbeurt. De provincie wil het kanaal geschikt te maken voor schepen met een laadvermogen tot zevenhonderd ton. Daarvoor moet het verbreed en uitgebaggerd worden. Bovendien zijn vijf markante beweegbare ijzeren bruggen tussen Vroomshoop en Hardenburg te smal. Dat leverde een lastig dilemma op. Moesten ze vervangen worden, en zo ja, op welke manier? Om een verantwoorde beslissing te kunnen nemen, was niet alleen onderzoek naar de verkeerstechnische aspecten nodig, maar ook naar de cultuurhistorische en sociale kwaliteiten. Dit laatste onderzoek werd uitgevoerd door Kunst en Cultuur Overijssel en kennis- en adviesorganisatie Het Oversticht. Het wees uit dat handhaving van de oeververbindingen door de bevolking zeer op prijs werd gesteld. Verder bleek dat de meeste omwonenden niet veel voelen voor nieuwe bruggen ontworpen op basis van het oude model. Wel is er breed draagvlak voor innovatieve ontwerpen. De werken aan het kanaal worden naar verwachting eind 2013 voltooid.

Restauratie hensbeker Starnmeer

De in 1643 drooggevalen Starnmeer is de laatste grote Noord-Hollandse droogmake-rij van de zeventiende eeuw. Van deze aan de zuidkant van het Alkmaardermeer gelegen polder zijn twee kristallen hensbekers uit de achttiende eeuw bewaard gebleven. De oudste dateert uit circa 1730 en is versierd met een diamantgravure waarbij met een stift in het glas wordt gekrast. Aan de voorzijde van de kelk is het polderwapen gegraveerd en rondom, onder de drinkrand, de tekst “De hensbeeker van de Starnmeer”. De bijna dertig centimeter hoge bokaal werd in 1998 door een fusiepartner van het huidige Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier te Edam in bruikleen gegeven aan het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen. Bij het uitruimen van de vitrine in 2006 viel helaas plotseling de voet van de beker af, waarschijnlijk als gevolg van het loslaten van een oude reparatie met secondelijm. Ook de kelk liep een beschadiging op. Een langdurige restauratie volgde. De voet kon jammer genoeg niet meer gered worden. Deze werd vervangen door een zilveren voet waarin de 127 splinters van de oude zijn opgeborgen. Als herinnering is in de nieuwe voet de tekst “In 2006 brak ik mijn voet, op zilver sta ik weer goed” gegraveerd. Deze ingreep was cultuurhistorisch zeker verantwoord omdat al aan het begin van de negentiende eeuw gebroken glazen soms van een zilveren voet werden voorzien. De gerestaureerde beker staat momenteel opgesteld in de museale ruimte van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier in het gemeenlandshuis te Edam.

De gerestaureerde hens-
beker van de polder
Starnmeer (Collectie
Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwar-
tier, inv.nr. 2368, foto
mw. M. Genevasen).

Bezoekerscentrum Woudagemaal

Op 15 juni 2010 sloeg gedeputeerde Jannewietske de Vries van de provincie Friesland de eerste paal van een nieuw bezoekerscentrum bij het befaamde ir. D.F. Woudagemaal in Lemmer. Arie Kranendonk, voorzitter van het Stichtingsbestuur Woudagemaal, en dijkgraaf van Wetterskip Fryslân Paul van Erkelens keken toe. Het UNESCO werelderfgoed Woudagemaal trekt jaarlijks 12.000 bezoekers. Al sinds 2001 werd gewerkt aan de realisatie van een nieuw bezoekerscentrum. Het strakke, eenvoudige en bescheiden gebouw komt op enige afstand van het gemaal te staan en wordt daarmee met een glazen loopbrug verbonden. Het silhouet van het grootste nog werkende stoomgemaal ter wereld blijft op deze manier behouden. Het centrum biedt eindelijk ruimte voor een moderne uitleg over het Woudagemaal en het Friese waterbeheer. Wetterskip Fryslân en de provincie stelden ieder een miljoen Euro voor het project beschikbaar. Ook andere subsidiegevers als de Nederlandse Waterschapsbank N.V. deden een duit in het zakje. De totale kosten belopen drie miljoen. Het Woudagemaal hoopt in de loop van 2011 de eerste bezoekers in het nieuwe centrum te ontvangen. Zie voor meer informatie www.wetterskip-fryslân.nl en www.woudagemaal.nl.

Congres NETHCID

Het Netherlands Committee on Irrigation and Drainage (NETHCID) organiseert samen met het Duitse zustercomité van 16 tot en met 20 mei 2011 te Groningen het vijftiende ICID Europese regionale congres. Het thema is 'Deltas in Europe. Integrated water management for multiple land use in flat coastal areas'. Een van de vier subthema's behandelt het belang van historische perspectieven voor de ontwikkeling van vlakke kustgebieden. Meer informatie: www.icid.2011.nl.

De kust van Groningen tot Zeeland

Op 31 maart 2010 bood het Obe Postma Selskip tijdens een klein symposium in het Natuurmuseum Fryslân te Leeuwarden twee nieuwe boeken aan. Het eerste betreft een heruitgave van de landbouwhistorische opstellen van Obe Postma (1868-1963),

Veld, huis en bedrijf. Onze aandacht gaat echter vooral uit naar de tweede studie, *Van Groningen tot Zeeland. Geschiedenis van het cultuurhistorisch onderzoek naar het kustlandschap*. Deze bundel bevat zes bijdragen over de historie van het onderzoek naar het Nederlandse kustlandschap in de negentiende en twintigste eeuw. Tot circa 1880 was dat onderzoek vooral gebaseerd op literatuurstudie, later kwam daar archiefonderzoek bij. Vanaf 1960 opende bodemonderzoek nieuwe perspectieven. De schrijvers van de bijdragen zijn stuk voor stuk regionale specialisten en leverden handzame en vlot leesbare overzichten van de veranderende visie op de kustontwikkeling. De bundel is rijk en gedeeltelijk in kleur geïllustreerd.

G.J. Borger, Ph. Breuker, H. de Jong (ed.), *Van Groningen tot Zeeland. Geschiedenis van het cultuurhistorisch onderzoek naar het kustlandschap*. Uitgeverij Verloren, Hilversum. ISBN 978-90-8704-649. 164 blz. € 19,-.

Ph. Breuker m.m.v. M. Schroor en T. Steenmeijer-Wielinga (red.), *Obe Postma. Veld, huis en bedrijf. Landbouwhistorische opstellen*. Uitgeverij Verloren, Hilversum. ISBN 978-90-8704-142-7. 512 blz. € 45,-.

Restauratie sluis Stelling van Amsterdam

Dwars door de Haarlemmermeer loopt de zogenaamde Geniedijk, onderdeel van het UNESCO werelderfgoed de Stelling van Amsterdam. Op het punt waar deze de Hoofdvaart bij Hoofddorp doorsnijdt, ligt de uit 1893 daterende Damsluis. Deze maakt deel uit van het kleine beschermde dorpsgezicht van de oude kern van Hoofddorp, onderdeel van de gemeente Haarlemmermeer. De sluis diende om de Hoofdvaart af te sluiten zodat bij het stellen van militaire inundaties niet de complete Haarlemmermeer onder water zou verdwijnen. Het gaat om een combinatie van een 'plofsluis' en een 'schotbalksluis'. De sluis is overkluisd met een betonnen plafond afgedekt met een dikke laag zand en klei. Dit plafond kon met springstof worden opgeblazen waarmee de gewenste afsluiting razendsnel tot stand kwam. Daarnaast zitten er in de kolkmuur sleuven voor een afsluiting met schotbalken. In de loop der tijd waren er door het enorme gewicht van de laag grond in combinatie met het drukke verkeer over de Hoofdweg scheuren in het metselwerk gekomen. Ook de fundering was er slecht aan toe. Na een jarenlange aanloop ging in 2009 de restauratie van de sluis van start. Hierbij werd onder andere het pakket klei en zand op de sluis vervangen door blokken piepschuim afgedekt met een laag veen. De provincie Noord-Holland en de gemeente Haarlemmermeer namen het leeuwendeel van de kosten ad twee miljoen Euro voor hun rekening. Het Hoogheemraadschap van Rijnland droeg ook een steentje bij omdat de sluis nog steeds van belang is voor de waterkering. Op 2 juli 2010 vond de feestelijke opening van de gerestaureerde sluis plaats in bijzijn van gedeputeerde Rinske Kruisinga en wethouder Arthur van Dijk.

De Damsluis te Hoofddorp tijdens de restauratiewerkzaamheden (foto Hoogheemraadschap van Rijnland).

Themanummer *Archievenblad* over waterschappen

Het *Archievenblad* (sinds 1892) besteedt in nummer acht van dit jaar uitgebreid aandacht aan de waterschappen als indeler van het land, zowel bestuurlijk als fysiek. Aanleiding vormde de week van de geschiedenis waarvan het thema dit jaar ‘land en water’ was. Dat thema werd door de redactie opgepikt om een ‘special’ over de waterschappen en hun archieven uit te brengen. Het spits wordt afgebeten door Herman Havekes, verbonden aan de Unie van Waterschappen. Hij schetst in kort bestek heden, verleden en toekomst van de waterschappen. Daarna volgt een interview met Deltacommissaris Kees Kuijken. Diverse aan waterschappen verbonden archivariissen leverden ook een bijdrage. Zo staat Gert Koese, archivaris van het Hoogheemraadschap van Schieland en archivist van het Hoogheemraadschap van Rijnland, stil bij de grote overzichtskaarten van Schieland. Andere artikelen behandelen de ontsluiting van polderkaarten door het Nationaal Archief, de werkzaamheden van het Nieuw Land Erfgoedcentrum in Lelystad, de bijzondere archieven van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht en de canon van Rijnland. Het *Archievenblad* is te bestellen bij de Koninklijke Vereniging van Archivarissen, tel. (026) 3521605, e-mail bureau@kvan.nl. Prijs los nummer € 7,60 (excl. verzendkosten).